

Таблиця 1 – Площі та кількість ландшафтних пожеж в Україні

Місяць, 2022 р.	Всього пожеж		Розподіл площі пожеж за типами ландшафтів, га				
	кількість	площа, га	ліси	у т. ч. хвойні	Землі с.-г. призначення	Інші природні ландшафти	Населені пункти
Лютий	29	13 796	3098	865	6370	2256	2072
Березень	2381	748 116	260 808	39 634	250 193	176 708	60 407
Квітень	314	91 022	17 438	2656	45 846	14 542	13 197
Травень	279	104 224	57 731	30 418	21 839	15 038	9618
Всього	3003	957 158	339 075	73 573	324 248	208 544	85 249
в т.ч. облас- тах з бойо- вими діями	1239	494 566	166 426	49 055	155 037	113 429	59 675

Величезну кількість пожеж фіксували зокрема у Чорнобильській зоні відчуження. Ця проблема там стоїть особливо гостро, і не через те, що в повітря потрапляють радіонукліди. Також у лісгосподарствах майже не залишилось пожежної техніки: з п'ятдесяти машин залишилось п'ять-сім. Окрім того, ліси в Чорнобильській зоні заміновані, кожен вибух міни – це потенційно нова пожежа, яка деякий час становиться неконтрольована.

Загалом на Півночі країни заміновано багато лісів. Уже відомі випадки, коли співробітники лісової галузі підривалися на мінах; через це певні території просто вилучають з господарського обігу. А позаяк розмінування лісів для ДСНС – далеко не пріоритет (оскільки Служба фокусується в першу чергу на населених пунктах) [5]. З іншого боку, є в цьому і короткостроковий позитивний вплив – ліси матимуть час на відновлення без участі людини.

На Херсонщині спостерігали жакливу ситуацію, де пожежі охопили близько 260 гектарів лісів, через те, що окупанти підпалювали ліси та перешкоджали гасінню.

На Харківщині, в Ізюмському районі лісові угіддя практично знищені вогнем внаслідок бойових дій.

Через близькість населених територій до лісових масивів пожежі сприяють утворенню кризової медико-екологічної ситуації і становлять високий ризик для здоров'я людей, що мешкають в зонах тривалого активного задимлення [6].

Крім прямого впливу війни на довкілля, є ще й опосередкований, не менш гірший, що визначається багатьма новими проблемами, такими як:

- збільшення вирубки лісів (через те, щоби частково замінити рф та Білорусь на європейських ринках деревини та здійснити поповнення бюджету країни від продажу ресурсів);
- нестача коштів для фінансування лісгосподарств (через те що, лісгоспи працюють на самофінансуванні коштом вирубок, які унеможливлені через замінування лісів);
- тимчасове унеможливлення перевірок лісів (так, як відвідування лісів через війну – заборонено);
- скасування на період воєнного стану "сезону тиші" (тобто заборони на вирубку лісів із квітня до червня, на період розмноження тварин).

Масове знищення рослинного та тваринного світу, отруєння атмосфери та водних ресурсів можуть спричинити велику екологічну катастрофу.

Для вирішення даних проблем потрібно:

- зрозуміти, що рубки лісу та гроші, які ми отримуємо від продажу деревини дуже мізерні, у порівнянні з тією користю, яку дають ліси, якщо управляти ними правильно та не розглядати суто як джерело ресурсу;
- не вирощувати нові ліси, а вжити заходів щодо збереження залишків природного лісу, тому що штучна екосистема, створена людиною, менш стійка;
- здійснити додаткове фінансування за рахунок акумулювання грошей, що виділяє ЄС для підтримки України.

Багато лісів що постраждали від пожеж внаслідок війни, є рукотворними, їх насаджували у степах і вони існували, як штучна екосистема, створена на місці природної. Є два варіанти: або природним шляхом відновляться ліси, які згоріли, або відновляться степи. Отже, якщо їх заново не відновлять, на їх місці відновлюються степи, а це екосистеми, які знаходяться під набагато більшою загрозою, ніж ліси. І говорячи про степ, важливо розуміти, що це збалансована природна екосистема, яка захищає ґрунти від ерозії, а річки від замулення.

Штучні ліси створюють відповідну структуру, яка дає можливість користуватися певними територіями, а також виконують дуже багато функцій, зокрема, відновлення і балансування водостоку, створення екосистемних послуг в регіоні. Штучні ліси є зоною місцевої рекреації, регуляції мікроклімату, регуляції водного режиму.

Передбачити, якими саме будуть наслідки від горіння лісів, складно. Будь-яка екосистема здатна до відтворення, і навіть завдана війною шкода може бути відновлена роками. Потрібно, не погіршувати стан лісів, дбайливо ставитись до навколишнього середовища та дотримуватися зелених принципів співіснування з природою. У той же час, в умовах обмежень, що накладає воєнний стан, забруднення частини території лісгоспів вибухонебезпечними предметами, недопущенню великих пожеж повинна приділятися особлива увага всією вертикаллю державного управління лісами, а організація охорони лісів від пожеж повинна стати пріоритетним напрямком діяльності поряд із рубками лісу та лісокультурними роботами.

ЛІТЕРАТУРА

1. НАПБ Б.04.003-2018 Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.
2. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировий В.В. Пожежна тактика: Підручник. Х.: Основа, 1998. 592 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/1192>
3. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ "Література-Друк", 2016, 320 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/9477>
4. Відкрите звернення Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж до Президента України. НУБІП / NULES: веб-сайт. URL: https://gfmc.online/globalnetworks/SEEurope/SEEurope_1_radio.html
5. Аветісян В.Г., Сенчихін Ю.М. Обґрунтування вихідних даних для розрахунку сил та засобів пожежогасіння на об'єктах з наявністю боєприпасів та вибухових речовин. *Проблеми надзвичайних ситуацій*. Х.: НУЦЗУ, 2018. Вип. 27. С. 3-9. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/7855>
6. Буц Ю.В., Крайнюк О.В., Островерх О.О., Сенчихін Ю.М. Екологічна небезпека забруднення атмосферного повітря в зонах лісових. *Пожежна безпека: Збірник наукових праць ЛДУ БЖД, УкрНДІПБ МНС України, №. 21*. Львів: ЛДУ БЖД, 2012. С. 39-42. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/4140>